

Adam Perz

Troska Episkopatu Polski o powołania kapłańskie i zakonne po Soborze Watykańskim II

Kieleckie Studia Teologiczne 1/2, 287-293

2002

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

TROSKA EPISKOPATU POLSKI O POWOŁANIA KAPŁAŃSKIE I ZAKONNE PO SOBORZE WATYKAŃSKIM II

Sprawa powołań jest sprawą istotną dla całego Kościoła powszechnego, jak również dla Kościołów lokalnych. Troska Kościoła katolickiego w Polsce o nowe powołania wyraża się między innymi poprzez listy pasterskie Episkopatu Polski¹. Listy te na ogół są wydawane z okazji Tygodnia Modlitw o Powołania do Służby Bożej w Kościele². Analiza treści wypowiedzi Episkopatu Polski poświęconych powołaniom po Soborze Watykańskim II, pozwala uchwycić idee przewodnie w temacie powołań.

I. Powołanie, jego znaczenie i potrzeba

W większości listów na temat powołań Episkopat Polski przypomina wiernym o tym, czym jest powołanie, jakie jest jego znaczenie i, wskazując na sytuację w kraju, mówi o potrzebie nowych, licznych i świętych powołań.

a) Powołanie kapłańskie

Kapłan spełnia szczególną misję w życiu religijnym społeczeństwa. Wy-
pływa ona z jego powołania i z sakramentu święceń: posiada władzę pośred-

¹ Trzeba w tym miejscu zaznaczyć, że listy pasterskie na temat powołań są tylko jedną z form (nie jedyną) duszpasterskiej troski o powołania w Polsce. Nie wolno zapominać, że Episkopat troszczy się o tę sprawę m.in. poprzez powołanie Krajowej Rady Duszpasterstwa Powołań, która koordynuje działania powołaniowe w kraju. Należy jeszcze dodać, że w niniejszym artykule wzięto pod uwagę listy (komunikaty) wydane przez wszystkich biskupów zgromadzonych na Konferencjach Plenarnych Episkopatu, ale przecież każdy z biskupów ordynariuszy z osobna w swej diecezji również wydaje listy poświęcone powołaniom. Warto tu wspomnieć np. biskupa Stanisława Szymeckiego, który jako biskup kielecki w trosce o powołania kierował regularnie do diecezjan swe listy pasterskie. Szerzej por. A. Perz, *Troska o powołania kapłańskie w diecezji kieleckiej w latach 1977–2001*, w: *Kultura teologiczna Seminarium Duchownego w Kielcach w latach 1727–2002*, red. D. Olszewski, R. Kuligowski, K. Gurda, Kielce 2002, s. 413–414.

² Ojciec Święty Paweł VI ustanowił w roku 1964 Światowy Dzień Modlitw o Powołania. Przypada on na IV niedzielę wielkanocną. W Polsce obchodzony jest cały Tydzień Modlitw o Powołania do Służby Bożej w Kościele, rozpoczynający się Niedzielą Dobrego Pasterza. Por. J. Tadych, *Pierwszy czwartek miesiąca dniem szczególnej modlitwy za powołanych*, w: *Tydzień Modlitw o Powołania do Kapłaństwa i Życia Konsekrowanego 21–28 kwietnia 2002*, Legnica 2002, s. 60.

nictwa między ludźmi a Bogiem. Misja kapłana włączona jest w przedłużenie misji odkupieńczej samego Chrystusa³. Zadaniem kapłana jest sprawowanie Eucharystii i głoszenie Ewangelii. Jednym z ważnych wysiłków, związanych z jego misją, jest usiłowanie wyeliminowania przyczyn rozbitcia człowieka współczesnego, aby zjednoczyć całą rodzinę Bożą. Dlatego świat pragnie kapłanów gorliwych, prosi o takich kapłanów i o takich kandydatów do kapłaństwa, aby odpowiedzieli na powołanie. Pragnienie posiadania dobrych i świętych kapłanów jest znakiem żywotności religijnej społeczności⁴. Tam, gdzie „rodzą się nowe powołania kapłańskie, tam prawdziwie żyje Mistyczne Ciało Chrystusa, czyli Kościół”⁵.

Biskupi apelowali o modlitwy o nowe powołania, gdyż widzieli, że potrzeby duszpasterskie są duże, a duszpasterzy jest mało⁶. Ponadto współczesne potrzeby i wymagania ludzi są dużo większe niż w przeszłości. Obecnie nie wystarcza tradycyjne duszpasterstwo z ambony, na katechezie czy w konfesjonale, lecz kapłan – za przykładem Jezusa – musi iść do ludzi⁷.

b) Powołanie zakonne⁸

„Powołanie zakonne jest wielkim darem Boga, jest dobrem całego Ludu Bożego”⁹. Siostra zakonna i zakonnik dają w Kościele świadectwo życia ewan-

³ Por. *O powołaniach kapłańskich i zakonnych*, Warszawa 1967, w: *Listy Pasterskie Episkopatu Polski 1945–1974*, Paryż 1975 (dalej LPEP), s. 485–486.

⁴ Por. tamże, s. 486.

⁵ Tamże.

⁶ W 1971 roku na 7 tysięcy ludzi przypadał tylko jeden kapłan. Por. *Wezwanie biskupów do modlitwy o powołania duchowne*, Warszawa 1971, LPEP, s. 629. Por. także *Wezwanie do modlitwy o powołania do Służby Bożej*, Warszawa 1973, LPEP, s. 743.

⁷ Por. *Wezwanie biskupów do modlitwy...*, dz. cyt., s. 629–630; *Zaproszenie do modlitwy o powołania do Służby Bożej*, Warszawa 1972, LPEP, s. 695; *Wezwanie do modlitwy o powołania...*, dz. cyt., s. 742.

⁸ Warto zaznaczyć, że w listach na temat powołań mówi się zwykle o powołaniach do kapłaństwa, bardzo rzadko o powołaniach zakonników i tylko dwa listy zostały poświęcone powołaniom zakonnym żeńskim. W pierwszym (*Biskupi polscy zapraszają do modlitwy o powołania zakonne żeńskie*, Warszawa 1977, w: *Listy Pasterskie Prymasa Polski oraz Episkopatu 1975–1981*, Paryż 1988 [dalej LPPPE], s. 290–293) biskupi w oparciu o dokumenty Soboru Watykańskiego II: KK 44 i DZ 1 mówią najpierw, czym są zakony żeńskie, następnie poruszają kwestię ślubów: czystości, ubóstwa i posłuszeństwa, by wreszcie wskazać na potrzebę modlitw o powołania oraz na rodziny i parafie jako miejsca, w których kształtuje się początek powołania zakonnego. W drugim liście poświęconym powołaniom żeńskim (*Na Świątowy Dzień Modlitw o Powołania*, Warszawa 1980, LPPPE, s. 453–456) biskupi mówią o tym, czym jest powołanie, o trzech ślubach, o pracy siostr w Kościele, o sytuacji powołań i o odpowiedzialności wszystkich za dar powołania.

⁹ *Biskupi polscy zapraszają do modlitwy o powołania...*, dz. cyt., s. 290.

gelicznego, spełniając różne posługi we wspólnocie Ludu Bożego. Niektórzy z nich, żyjąc w klauzurze, poświęcają się modlitwie i gorliwej pokucie, wyjednają łaski dla wszystkich i wspierają ludzkie potrzeby¹⁰.

Inni poświęcają się pracy apostołskiej w świecie poprzez katechizację dzieci i młodzieży czy też spełnianie posług organisty, zakrystiana, a także angażowanie się w dzieła charytatywne i misje¹¹. Biskupi podkreślają, że ofiarna służba siostr zakonnych bazuje na całkowitym oddaniu się Bogu¹².

Biskupi określają – za Janem Pawłem II – powołanie zakonne jako „jedno z najpiękniejszych powołań”¹³. Stwierdzają, że należy troszczyć się o te powołania, gdyż potrzeby są duże: „na 1400 mieszkańców naszego kraju przypada tylko jedna siostra zakonna”¹⁴.

2. Odpowiedzialność za kształtowanie powołań

W większości listów pasterskich Episkopat Polski wzywa do odpowiedzialności za sprawę powołań. Obowiązek ten spoczywa w pierwszym rzędzie na rodzinie, ale także na wspólnocie parafialnej i na seminarium.

a) Rodzina

Biskupi nazwali rodzinę „kolebką powołań”¹⁵. Rodzice mają pierwszy obowiązek stworzenia odpowiednich warunków dla powołań, ponieważ powołania zależą od klimatu panującego w domu rodzinnym. Rodzice są zaproszeni do stworzenia klimatu życia katolickiego w domu. Przyszły kapłan jest formowany pod wpływem matki. Rodzice, siostry, bracia, środowisko mogą współdziałać dla formacji osobowości, ale mogą również być przyczyną wielkich szkód. Dom powinien więc stworzyć warunki optymalne dla rozwoju powołań¹⁶.

Innym określeniem rodziny, cytowanym przez biskupów za Soborem Watykańskim II¹⁷, jest „pierwsze seminarium”¹⁸. Rodzice są nazwani również

¹⁰ Por. tamże, s. 291.

¹¹ Por. tamże.

¹² Por. tamże.

¹³ Słowa te wypowiedział Jan Paweł II podczas I pielgrzymki do Polski w 1979 roku. Por. *Na Światowy Dzień Modlitw...*, dz. cyt., s. 453.

¹⁴ Tamże, s. 455.

¹⁵ *O powołaniach kapłańskich...*, dz. cyt., s. 487; *Zaproszenie do modlitwy o powołania...*, dz. cyt., s. 697.

¹⁶ Por. *O powołaniach kapłańskich...*, dz. cyt., s. 487.

¹⁷ *Optatam totius*, 2, w: Sobór Watykański II, *Konstytucje, dekryty, deklaracje*, Poznań 1986.

¹⁸ *Wezwanie biskupów do modlitwy...*, dz. cyt., s. 630; *Wezwanie do modlitwy o powołania...*, dz. cyt., s. 741–744.

„pierwszymi zwiastunami wiary”¹⁹. W klimacie wiary, w klimacie zdrowej moralności i religijności mogą zrodzić się powołania²⁰. Rodzice są nazwani także „współpracownikami łaski i świadkami wiary, którą mają przekazać młodemu pokoleniu”²¹. Powinni pamiętać, że w całości wychowania w rodzinie nie może zabraknąć przygotowania młodzieży do zadań, które jej zostaną powierzone, szczególnie do zadań związanych z powołaniem kapłańskim i zakonnym. Rodzice winni tak wychowywać dzieci, aby były zdolne odpowiedzieć „tak” na Boże wezwanie „Pójdź za Mną”²².

W jaki sposób rodzice mogą wypełnić swoją misję wychowania do życia kapłańskiego i zakonnego? Z nauczania Episkopatu wyłaniają się w tym względzie różne formy zaangażowania rodziców. Na pierwszym miejscu znajduje się modlitwa i ofiara. Rodzice są wezwani do modlitwy o powołania kapłańskie i zakonne. Modlitwa jest konieczna, aby młodzi ludzie byli zdolni otrzymać dar powołania. Biskupi uważają, że modlitwa „Ojcze nasz”, odmawiana wspólnie w rodzinie, a zwłaszcza słowa: „bądź wola Twoja”, pobudzą w sercach młodych ludzi pragnienie wypełnienia woli Bożej²³. Do modlitw należy dołączyć ofiary, wyrzeczenia i cierpienia ofiarowane za powołania²⁴. Jednakże modlitwy i ofiary nie wystarczą. Dlatego biskupi zachęcają rodziców, aby dawali dzieciom przykład życia chrześcijańskiego²⁵.

Bardzo ważny jest klimat ogólny panujący w domu. Kiedy dom rodzinny żyje według miłości ewangelicznej, kiedy jest w nim zainteresowanie Kościołem, kiedy dzieci są wychowywane w duchu odpowiedzialności za Kościół i za Ojczyznę, wówczas będą się rodzić, rozwijać i dojrzewać powołania²⁶.

Bardzo ważna jest również akceptacja powołania ze strony rodziców. Oni, gdy Bóg wezwie ich dziecko, powinni odpowiedzieć „tak”. Nie mogą zabraniać dzieciom podążać za Chrystusem, nie mogą przeszkadzać im w pójściu za Nim, lecz gdy zauważą ziarno powołania, powinni kultywować je i troszczyć się o jego pełny rozwój²⁷.

¹⁹ *Wezwanie biskupów do modlitwy...*, dz. cyt., s. 630.

²⁰ Por. tamże.

²¹ *Zachęta na Tydzień Modlitw o powołania do Służby Bożej w Kościele Świętym*, Warszawa 1978, LPPEP, s. 330.

²² Por. tamże; KDK 52; DA 11.

²³ Por. *Wezwanie biskupów do modlitwy...*, dz. cyt., s. 631.

²⁴ Por. *Zaproszenie do modlitwy...*, dz. cyt., s. 697.

²⁵ Por. *Zachęta na Tydzień Modlitw o powołania...*, dz. cyt., s. 330.

²⁶ Por. *Wezwanie biskupów do modlitwy...*, dz. cyt., s. 630; *Na Światowy Dzień Modlitw...*, dz. cyt., s. 456.

²⁷ Por. *Zaproszenie do modlitwy...*, dz. cyt., s. 697; *Komunikat na niedzielę powołań*, Warszawa 1974, LPEP, s. 786.

b) Parafia

Drugim środowiskiem odpowiedzialnym za budzenie i kształtowanie powołań jest wspólnota parafialna. Biskupi są przekonani, że życie autentycznie chrześcijańskie we wspólnocie parafialnej, przeniknięte duchem żywej wiary i ofiarnej miłości, będzie zawsze żywną glebą dla rozwoju powołań²⁸.

Odpowiedzialność za powołania spoczywa w sposób szczególny na proboszczu i jego współpracownikach. Powinni oni świecić przykładem godnego i pobożnego życia, dawać swoim postępowaniem zachętę do radosnego poświęcenia się Chrystusowi w kapłaństwie²⁹, modlić się o następców w swoim posługiwaniu³⁰.

Biskupi wzywają siostry zakonne i katechetki, aby swym przykładem budziły zainteresowanie dla powołań zakonnych i apostołskich w świecie. Niech modlą się za dziewczęta, aby dostrzegły piękno duchowego powołania kobiecego w całkowitym oddaniu się Chrystusowi na służbę ludziom, aby zrozumiały wielkość duchowego macierzyństwa, na które czekają tysiące serc dziewczęcych, rzesze ludzi cierpiących i samotnych. Trzeba wymodlić polskim dziewczętom łaskę zrozumienia, że Kościół ich potrzebuje, że od wielu z nich żąda ofiary i oczekuje całkowitego oddania się na służbę Chrystusa³¹.

W jednym z listów biskupi kierują słowo także do wszystkich ludzi dobrej woli. A więc nie tylko katolicy są odpowiedzialni za powołania. Ludzie dobrej woli są wzywani do prostowania pojęć na temat życia radami ewangelicznymi, które nieraz przedstawia się w sposób tendencyjny w mass mediach³².

c) Seminarium

Ostateczne przygotowanie moralne, intelektualne i duchowe ma miejsce w seminarium. Tu kandydaci do kapłaństwa poddawani są rzetelnej próbie. Podejmują oni pracę wewnętrzną nad sobą. Seminarium jest szkołą przyszłych pasterzy. Biskup jest ojcem i wychowawcą. Przełożeni (zwłaszcza rektor) i profesorowie są współpracownikami biskupa³³.

²⁸ Por. *Na Świątowy Dzień Modlitw...*, dz. cyt., s. 456.

²⁹ Por. *O powołaniach kapłańskich...*, dz. cyt., s. 487.

³⁰ Por. *Wezwanie biskupów do modlitwy...*, dz. cyt., s. 631; *Zaproszenie do modlitwy o powołania...*, dz. cyt., s. 697.

³¹ Por. *Wezwanie biskupów do modlitwy...*, dz. cyt., s. 632.

³² Por. *Na Świątowy Dzień Modlitw...*, dz. cyt., s. 456.

³³ Por. *O powołaniach kapłańskich...*, dz. cyt., s. 487–488. Biskupi podkreślają znaczenie seminariów duchownych w życiu Kościoła katolickiego, a szczególnie w życiu diecezji. Seminarium są potrzebne, gdyż potrzebni są kapłani dla wspólnoty Ludu Bożego. Kościół ma prawo utrzymywania seminariów. Episkopat wzywa wiernych, aby przejęli się troską o seminarium duchowne i o powołania kapłańskie, w tym także o ofiary i świadczenia na utrzymanie seminarium. Por. tamże, s. 487.

3. Odpowiedź młodych

Biskupi polscy podkreślają wielkie znaczenie postawy młodych ludzi wobec Bożego wezwania. W ostateczności od nich zależy współpraca z łaską Bożą i odpowiedź na powołanie, ponieważ decyzja jest wolna. Biskupi wzywają młodzież, aby była odpowiednio predysponowana wobec Chrystusowego wezwania. Odpowiednie wcześniejsze przygotowanie uzdolni ją do pozytywnej odpowiedzi. Istnieją różne formy przygotowania. Oto niektóre z nich.

Młodzi powinni znać wiarę i Ewangelię. Znajomość wiary i Ewangelii osiąga się poprzez uczestnictwo w katechizacji, słuchając Ewangelii i homilii podczas Mszy świętej oraz czytając Biblię w domu³⁴.

Biskupi żądają od młodzieży, aby uczestniczyła w sakramentach. Przede wszystkim uczestnictwo w Eucharystii i Komunii świętej niedzielnej mogą spowodować, że będzie można spostrzec ziarno powołania³⁵.

Innym sposobem umożliwiającym zauważenie powołania jest modlitwa i aktywność w Kościele. Biskupi wzywają nie tylko do modlitwy o łaskę powołania dla innych, ale także o umocnienie łaski powołania w sobie samym. Podkreślają piękno modlitwy i śpiewu liturgicznego w Kościele i znaczenie przynależności do Służby Liturgicznej Ołtarza. Będąc blisko Jezusa, służąc Mu przy ołtarzu, dbając o piękne śpiewy, można lepiej usłyszeć głos Chrystusa i zaakceptować Jego wezwanie³⁶.

W środowisku młodzieżowym powinno się wytworzyć dobry klimat wokół powołań. Jeśli jeden z kolegów czuje w sobie początek powołania, inni powinni wesprzeć go modlitwą, dobrą radą i mieć szacunek dla głosu Bożego, który go wzywa. Wśród młodych powinno się stworzyć atmosferę, która byłaby korzystna dla sprawy powołań. Biskupi zachęcają młodych ludzi, aby rozmawiali na tematy religijne, aby poznawali historię Kościoła, bo w ten sposób mogą zobaczyć obecność i działanie Chrystusa w Kościele³⁷.

Młodzi, którzy usłyszą głos powołującego Chrystusa, powinni odpowiedzieć „tak”. Będzie to odpowiedź na potrzeby Kościoła. Taka odpowiedź pozytywna jest znakiem gotowości do współpracy z Bogiem w dziele zbawiania świata. Potrzeby Kościoła i świata są ogromne. Ludzkość woła do nieba o sprawiedliwość, miłość, wolność i pokój, lecz również jest głodna Boga, religijnej prawdy i łaski. Do serc ludzkich mogą dotrzeć tylko słowa Ewangelii i łaska Boża. Młodzi powinni otworzyć swe serca na te potrzeby idąc za głosem Jezusa, który ich wzywa³⁸.

³⁴ Por. *Wezwanie biskupów do modlitwy...*, dz. cyt., s. 632.

³⁵ Por. tamże.

³⁶ Por. *Zachęta na Tydzień Modlitw o powołania...*, dz. cyt., s. 330.

³⁷ Por. *Wezwanie biskupów do modlitwy...*, dz. cyt., s. 632.

³⁸ Por. tamże; *Komunikat na niedzielę...*, dz. cyt., s. 787; *Zachęta na Tydzień Modlitw o powołania...*, dz. cyt., s. 330; *Na Światowy Dzień Modlitw...*, dz. cyt., s. 456.

Analizując nauczanie Episkopatu Polski dotyczące powołań można wyciągnąć kilka wniosków. Episkopat Polski począwszy od roku 1967 sporo uwagi poświęca tej sprawie wydając listy pasterskie bądź komunikaty z okazji tygodnia modlitw o nowe i liczne powołania do stanu kapłańskiego i zakonnego. Wcześniej biskupi polscy nie zajmowali się sprawą powołań. Prawdopodobnie nie było potrzeby mówić o tym, gdyż liczba duchownych była proporcjonalna do liczby kościołów. Z czasem, budowa nowych kościołów, wzrost liczby ludności, zwiększenie troski duchownych o wiernych, spowodowały, że spotęgowało się zapotrzebowanie na większą liczbę duchownych. Wówczas biskupi zaczęli zapraszać do modlitwy o powołania. W listach biskupów zawarta jest żywa troska o powołania. Nauczanie Episkopatu, którego treść można sprowadzić do trzech zagadnień: istota powołania, odpowiedzialność za powołania oraz apel do młodych, pozostaje w harmonii z nauczaniem Soboru Watykańskiego II.